

“राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे” या योजनेंतर्गत अनुदान मर्यादेत वाढ करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: शेअदौ-२०२५/प्र.क्र.९२ (भाग-१) (ई.क्र.११५७५२६)/३-अ,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२

दिनांक : १४ ऑक्टोबर, २०२५

वाचा -

- १) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. शैविदो ४२०७/प्र.क्र.१४५/३-अ, दि. ०६.०६.२००७
- २) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. शैविदो ४२०७/प्र.क्र.१४५/३-अ, दि. ०२.११.२००७
- ३) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. शैविदो ४२११/प्र.क्र.३८/३-अ, दि. ०९.०३.२०११
- ४) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. शैविदो ४२१२/प्र.क्र.१०१/३-अ, दि. १८.०७.२०१२
- ४) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णयक्र.भांखस-२०१४/प्र.क्र.८२/भाग-३/उद्योग-४, दि.०१.१२.२०१६
- ५) आयुक्त (कृषि) यांचे पत्र जा.क्र.शेमा/शेपदौ/शा.मा.प्रस्ताव/१३५/२०२५, दि.०२.०६.२०२५

प्रस्तावना -

राज्यातील शेतकऱ्यांना विविध प्रगत देशातील विकसीत आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाची माहिती होण्यासाठी तसेच शेतमालाची निर्यात / कृषि मालाचे पणन व बाजारपेठेतील मागणी, कृषि माल प्रक्रिया याबरोबरच त्या देशांमध्ये उपयोगात येत असलेले अद्ययावत तंत्रज्ञान अवगत करून त्याचा वापर राज्यातील शेतकऱ्यांनी त्यांच्या शेतावर/शेतीमध्ये करण्यासाठी सहाय्य करणे, विविध देशांनी विकसीत शेती तंत्रज्ञान व अनुषंगिक बाबी यांची माहिती त्या देशातील शेतकऱ्यांशी प्रत्यक्ष चर्चा करून तसेच क्षेत्रीय भेटी, संबंधित संस्थांना भेटी इत्यादीद्वारे शेतकऱ्यांचे ज्ञान आणि क्षमता उंचावण्याकरीता कृषि विभागाकडून राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे आयोजित करण्यात येतात. तदनुसार सन २००४-२००५ पासून सदर योजना सुरु आहे.

या विभागाच्या दि.९.०३.२०११ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये शेतकऱ्याने देशाबाहेर दौऱ्याकरिता केलेल्या प्रवास खर्चाच्या ५०% अथवा जास्तीत जास्त रु.१,००,०००/- प्रती शेतकरी या मर्यादेत अनुदान वाढ करण्यात आली आहे. सन २०१२ ते २०२५ या १३ वर्षांच्या कालावधीतील विमानाची तिकिटे, संबंधित देशातील राहण्याची व्यवस्था व इतर अनुषंगिक खर्च इ. बाबींच्या बाजारभावात लक्षणीय वाढ झालेली आहे. तसेच डॉलर व युरो या चलनाच्या रुपयांतील विनिमय दरामध्ये (Exchange Rate) देखील वाढ झालेली आहे. सदर दरवाढ लक्षात घेता, प्रति शेतकरी कमाल अनुदान मर्यादा रु. १.०० लाख मध्ये वाढ करून प्रति शेतकरी कमाल अनुदान मर्यादा रु.२.०० लाख करण्याची

विनंती आयुक्त (कृषि) यांनी संदर्भ क्र.५ येथील पत्रान्वये केली आहे. या अनुषंगाने “राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे” या योजनेंतर्गत प्रति शेतकरी कमाल अनुदान मर्यादा रु.१.०० लक्ष वरून रु. २.०० लक्ष इतकी वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे -

शासन निर्णय :

“राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे” या योजनेंतर्गत प्रति शेतकरी कमाल अनुदान मर्यादा रु.१.०० लक्ष वरून रु. २.०० लक्ष इतकी वाढ करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. शेतकऱ्याने देशाबाहेर दौऱ्याकरिता केलेल्या प्रवास खर्चाच्या ५०% अथवा रु.२.०० लक्ष (रु.दोन लक्ष मात्र) यातील जे कमी असेल त्या मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय राहील.

३. “राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे” ही योजना दि.६.६.२००७ च्या शासन निर्णयामध्ये नमूद कार्यपद्धतीनुसार राबविण्यात यावी.

४. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३५६/कार्या-१४३१, दि.११.०९.२०२५ व वित्त विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३४७/२०२५/व्यय-१, दि.२९.९.२०२५ अन्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१०१४१०२९५४८००१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विशाल टेके)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

१. मा.मंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा.राज्यमंत्री(कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. अमुस (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे
५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
६. सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
७. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
८. सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
९. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

१०.सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी

११.महालेखापाल - १/२(लेखा परिक्षा)/(लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर

१२.वित्त विभाग (का.व्यय-१) (अर्थसंकल्प-१२)(अर्थोपाय), मंत्रालय, मुंबई.३२

१३.नियोजन विभाग, कार्यासन - १४१४, १४३१, मंत्रालय, मुंबई.३२

१४.कार्यासन अधिकारी, २-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१५.निवड नस्ती (कार्यासन-३अ)